

Zámek Kunín, venkovské sídlo řady šlechtických rodů, byl vybudován podle plánů Johana Lukáše von Hildebrandta

Ochrana kulturního dědictví v reálu

text Milena Blažková, autorka projektu Poznej světové dědictví UNESCO, **foto** autorka a archiv zámku Kunín

CO MÁ SPOLEČNÉHO NENÁPADNÝ ZÁMEK KUNÍN NA SEVERNÍ MORAVĚ A UNESCO? ZDÁNĹIVĚ NIC, A PŘECE MNOHO. KDYŽ POMINEME FAKT, ŽE VZNIKL PODLE SALCBURSKÉHO ZÁMKU MIRABELL, KTERÝ SÁM JE SOUČÁSTÍ SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ, PŘEDSTAVUJE DŮKAZ, JAK SE DÁ PŘI ODPOVĚDNÉM A OBĚTAVÉM PŘÍSTUPU LIDÍ UVÁDĚT DO PRAXE ZÁKLADNÍ MYŠLENKA ODKAZU KULTURNÍHO DĚDICTVÍ – POZNÁVAT, CHRÁNIT A ZACHOVÁVAT DÍLA PRO BUDOUCÍ GENERACE.

Na místě dnešního zámku stála v 16. století jednopatrová tvrz, kterou tehdejší majitelé Harrachové nechali v první polovině 18. století přestavět. Zakázku svěřili věhlasnému rakouskému staviteli Johannu Lukáši von Hildebrandt, a ten pro ně z Kunína vytvořil nádherné letní sídlo na dalších sto padesát let. Za předlohu mu posloužily vlastní stávající plány salcburského zámku Mirabell, postaveného pro jiného Harracha, samotného salcburského arcibiskupa. Není divu, že se zdejšímu architektonickému skvostu začalo přezdívat „malý moravský Mirabell“.

Období zkázy a oprav

Po majitelích z rodu Harrachů o zámek pečovali další vlastníci, včetně posledního Viktora rytíře Bauera. Druhá světová válka a poválečné období však s sebou přinášející počátek zkázy. Oddíl ubytovaných sovětských vojáků se prý proháněl po schodišti na koních a ničil vzácné obrazy i mobiliář, mnoho z interiéru se rozkradlo. Devastace pokračovala i po převratu v roce 1948, zámek střídavě sloužil jako ubytovna pro brigádníky státního statku, jako skladiště, objevila se i snaha zřídit v něm zemědělské muzeum či studentské ko-

leje. Tyto iniciativy našťastí ztroskotaly na nedostatku financí, ale i tak zahájené necitlivé zásahy zámku velmi uškodily.

Teprve v roce 1999, když přešel zámek do majetku obce, spatřil světlo světa solidní projekt rekonstrukce vypracovaný společně s Muzeem Novojičínka. Na jeho realizaci posloužily hlavně peníze od Evropské unie a od ministerstva kultury. Navíc se kastelánovi PhDr. Jaroslavu Zezulčíkovi, který je zámku oddán tělem i duší, podařilo navázat kontakt s potomky posledních majitelů a získat od nich nejen cennou fotodokumentaci,

Pompejský pokoj vyzdobený po vzoru starověkých pompejských vil, čajovna hraběnky a nejbližších přátel

ale i zápůjčky. Tak díky přístupu a obětavosti mnoha lidí získával zničený zámek i park kolem něho postupně svou současnou podobu.

Zámecká škola

Na jednu ze spojitostí Kunína s cíli UNESCO – důležitost a význam vzdělávání – mě nepřímo upozornila ing. Jana Sigmundová, když při prohlídce zámku vyprávěla o hraběčině škole. Osvícená Maria Walburga, jediná dcera generála Harracha, patřila bezpochyby k nejvýznamnějším osobnostem rodu Harrachů, ostatně její kmotrou byla samotná císařovna Marie Terezie! Hraběnce se dostalo dobrého vzdělání, prožila spokojené dětství a mládí, které bohužel vystřídalo ne příliš šťastné manželství – ze čtyř dětí tři zemřely a čtvrté, coby pětileté, odvezl manžel po rozvodu do Německa. Hraběnka svého posledního syna již nikdy nespátřila. Když se nemohla starat o vlastní děti, rozhodla se, že se postará o cizí.

Jezdila po Evropě, sbírala zkušenosti se vzděláváním, nakupovala učebnice, pomůcky a roku 1792 otevřela vlastní filantropický ústav, ve kterém se učilo až šedesát dětí ve věku pět až dvanáct let. Žáci – chlapci i děvčata, chudí i bohatí, katolíci i evangelíci, Češi i Němci –, všem se u ní dostalo dobrého vzdělání, ovšem za tvrdého a přísného režimu. Děti obývaly celé první patro zámku, tady se učily i bydlely. Výuka trvala šest dní v týdnu, na rozvrhu nechyběly přírodní vědy, jazyky, matematika, fyzika, historie, geografie. Žáci navštěvovali hudební i výtvarnou výchovu, hraběnka zavedla gymnastiku, podporovala zdravou výživu a otužování. Platila šest učitelů, ona sama též vyučovala. Jedním ze studentů byl i budoucí slavný historik František Palacký, rodák z nedalekých Hodslavic. Na tehdejší dobu příliš pokrokový ústav se však stal trnem v oku kancléři Metternichovi, a nepříznivý osud na sebe nenechal dlouho čekat. Kancléř školu roku 1814

Zrestaurované půdní prostory s unikátním barokním komínovým systémem

zrušil. Deset dětí si hraběnka ponechala u sebe až do své smrti roku 1828.

Odkaz minulosti

Při prohlídce zámku před návštěvníky ožívá historie, pomalu procházejí prostorovou jídelnou se zapůjčeným porcelánem od posledních Bauerů, dětským pokojem, pokojem loveckým, dámským budoárem, hudebním pokojem, nemohou přehlédnout výzdobu růží, které hraběnka tolik milovala. Ve velké knihovně s asi 3500 svazky, z nichž nejzávažnější pocházejí ze 16. století, připomíná průvodkyně, že za hraběnky těch svazků bylo kolem 20 000 a i další majitelé ji rozšiřovali. V reprezentativních prostorách zámku se nachází obrazárna

Užitečné odkazy

www.unesco-media.in.cz, www.unesco.org/en/list
www.zamek.kunin.cz, www.salzburg.info

Zahrady kolem zámku Mirabell v Salcburku, který se stal vzorem pro stavbu Kunína

s portréty majitelů; za všechny připomeňme alespoň obraz dámy v hermelínovém plášti vedle dveří, představuje Marii Eleonoru, rozenou princeznu z Liechtensteinu. Právě ona se svým manželem Bedřichem Augustem z Harrachu pozvala do Kunína slavného rakouského stavitele.

V současnosti řada pokojů prezentuje život posledních majitelů – rytířů Bauerů, rodiny, která patřila na přelomu 19. a 20. století k nejbohatším průmyslovým rodinám na Moravě. Jsou upraveny podle starých fotografií, vyplněny mobiliářem a předměty postupně dohledávanými kastelánem v depozitářích různých muzeí.

Poblíž pokladny zámku vás možná zaujmou místnosti věnované mineralogickým sbírkám, o které se zasloužil další obětavý pracovník zámku Kunín, Bronislav Novosad. Navázal na hraběčiny záměry vzdělávat, a protože se její sbírka přírodnin k výuce ztratila, dal návštěvníkům k dispozici výsledek své celoživotní sběratelské vášně. Do kompetence pana Novosada patří i starost o park obklopující zámek, ve kterém se nachází spousta starých stromů, soch i replika bývalé kuželný.

Zámecká půdní galerie a UNESCO

Není obvyklé ukazovat návštěvníkům zámků půdní prostory, jako je tomu v Kuníně. Rekonstrukce původního jedinečného barokního komínového systému, který rovněž navrhl Johann Lukas von Hildebrandt, si to však zaslouží. Už proto, že je jediným zachovaným svědectvím stavitelova umu – originál na zámku Mirabell v Salcburku byl zničen požárem a k jeho obnovení již nikdy nedošlo.

Zajímavě rozčleněné prostory slouží v současnosti jako galerie, která si uchovává zvláštní atmosféru dob dávno minulých. Letošní léto zde našla perfektní zázemí výstava fotografií Poznej světové dědictví UNESCO, která ve své kolekci prezentovala i salcburské památky včetně zámku Mirabell. Pokud jste ji v Kuníně nestihli, nevádí, máte možnost ji zhlédnout po celé září až do 6. října v nedaleké Olomouci na výstavišti Flora, kde se stala součástí Dnů evropského dědictví. Na zdejším zámku od září uvidíte další zajímavé výstavy, například o Bertě von Suttner, první ženě, která získala Nobelovu cenu (bohatý program zámku najdete na www.zamek.kunin.cz).

Zámek Mirabell

Připomeňme si alespoň v kostce několikrát zmiňovaný unikátní barokní zámek Mi-

rabell a jeho zahrady, komplex, který se nachází na pravém břehu řeky Salzach v rakouském Salcburku a který sloužil jako předloha Kunína. V jeho Mramorovém sále, dnes jedné z nejkrásnějších svatebních síní světa, koncertoval kdysi malý Wolfgang Amadeus Mozart. Bylo štěstím v neštěstí, že při velkém požáru Salcburku v roce 1818 zůstal Mramorový sál nedotčen. Patří spolu se zachovaným schodištěm nevšední krásy zdobeným plastikami a kouzelnými andílky od Georga Raphaela Donnera mezi nejlepší díla evropského baroka. Pokud se do Salcburku dostanete, nevynechte návštěvu Barokního muzea, přiléhá k budově zámku v jižní části u oranžerie z roku 1725 a spravuje více než dvě stě padesát vzácných děl ze 17. a 18. století. Pro veřejnost je otevřeno od roku 2008.

Barokem na vás dýchnou i zámecké zahrady plné květin, soch a fontán, dokonalé místo odpočinku uprostřed rušného města. Salcburk se svým historickým jádrem včetně zmíněného zámku a zahrad Mirabell je od roku 1996 součástí světového kulturního dědictví UNESCO.

Nutnost chránit

Jistě sami znáte spoustu příkladů podobných památek zachráněných před úplným zničením doslova na poslední chvíli jako zámek Kunín. Bohužel stále je ještě dost případů opačných, u nás i ve světě. Proto má Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, která loni oslavila 40. výročí, nezastupitelný význam. Netýká se jen vybraných jedinečností, které jsou zapsány na Seznam světového dědictví, nýbrž všech kulturních a přírodních památek. Jezďte proto na své cyklovýpravy s otevřenými vnímavými očima, poznávejte a chraňte tyto skvosty.

Seznam světového dědictví rozšířen o 19 nových unikátů

Vzhledem k tomu, že na těchto stránkách nacházíte pravidelně reportáže o památkách světového dědictví, považuji za svou povinnost informovat vás o letošních nových zápisech na prestižní Seznam UNESCO. Výbor světového dědictví tvořený zástupci jednadvaceti smluvních států, které podepsaly Úmluvu o ochraně světového dědictví z roku 1972, zasedá pravidelně jednou ročně. Projednává mimo jiné také dokumentaci nových žádostí o zápis ke světovému dědictví podanou vládami jednotlivých smluvních států, rozšiřuje nebo škrtná v Seznamu světového dědictví a Seznamu světového dědictví v ohrožení.

Na letošním 37. zasedání koncem června v Kambodži vybral výbor na prestižní seznam z celého světa devatenáct nových unikátních míst. Za všechny jmenujme japonskou posvátnou horu Fuji, sicilskou sopku Etnu, horské pevnosti v indickém Radžastánu, dřevěné kostelíky karpatské oblasti Polska a Ukrajiny, vily Medicejských v Toskánsku, park Wilhelmshöhe v německém Kasselu, palác Golestan v Teheránu, historické centrum Agadezu v Nigeru nebo historický přístav Levuka na Fidži. V současné době čítá Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO celkem 981 míst, z toho 759 kulturních, 193 přírodních a 29 smíšených. Nacházejí se ve 160 zemích světa. Kromě toho zařadil výbor kvůli válečnému konfliktu všech šest míst světového dědictví v Sýrii mezi památky v ohrožení, souhlasil s rozšířením národního parku Mount Keňa ve východní Africe nebo známých polských solných dolů Bochnia a Wieliczka.

Wilhelmshöhe v Kasselu, Německo.
Foto Kassel Marketing GmbH